

Toelichting bij pianoconcert

Het stuk bestaat uit twee delen, met de tempo-aanduidingen:

I: Moderato - Meno mosso, rubato - Più mosso (triplo movimento) - Tempo I

II: Adagio - Andante (“Thèmes russes”) - Rondo: vivace

Het eerste deel beschrijft de wisseling van de seizoenen: *zomer* (hoofdthema): zon, volle kleuren; verzadiging; *herfst* (tweede thema): mist, kilte, ontbinding; *winter* (doorwerking): sneeuw, duisternis, vervreemding; en *lente* (reprise): dooi, nieuw leven, verwachtingen. Het toongemiddelde is oost-europees, mede door veelvuldig gebruik van de zigeuner-toonladder. De thema's zelf hebben een tonale basis (fis klein voor het hoofdthema, a klein voor het tweede thema), maar vooral in de doorwerking zijn excursies naar de atonaliteit te horen. Het deel eindigt zoals het begon, overeenkomstig het cyclische karakter van de natuur.

Het tweede deel beschrijft eveneens een tijdsspanne, maar in dit geval van een nacht en een dag. De setting is ook hier oost-europees: men kan denken aan een russisch-orthodoxe feestdag, beginnend met een nacht van inkeer en meditatie, gevolgd door een algemeen dans- en slempfeest (of meer abstract: introspectie versus extravertie).

Het *adagio* geeft de rust van de nacht weer: piano en orkest spelen een antifoon, begeleid door langzaam klokgelui. Het *andante* (“thèmes russes”) is gebaseerd op drie “russische” (niet authentieke) thema's en komt overeen met ochtendschemering en dageraad. De thema's van het adagio en het andante vormen, samen met weer nieuw thematisch materiaal, de basis voor het rondo (*vivace*). Het korte, afsluitende coda brengt nog een keer thema's uit eerste en tweede deel samen.

De pianopartij is meestal solistisch van karakter, - vaak in dialoogvorm met het orkest - , maar soms ook vervult de piano een rol als orkestinstrument, als gelijke onder de andere spelers. Een uitbundig-virtuoze pianopartij in de 19de-eeuwse traditie is niet nagestreefd.